

M. TÓTH ÉVA:

Aniráma

Animációs mozgóképtörténet

Szögezzük le: a kötet minden bizsonnyal nem felesleges. Kevés, a közelmúltban kiadott animáció-történeti és -elméleti forrás hozzáférhető magyar nyelven nyomtatott formában, az érintettek pedig, úgy tűnik, nem érdekeltek abban, hogy valamilyen online fórumon megosztásra kerüljenek a műveik vagy akár csak az életrajzuk. Valakinek el kell hát végeznie a piszkos munkát. De szögezzük le azt is: nem ez az a kötet, amire az animációs műfaj iránt érdeklődő olvasók vártak.

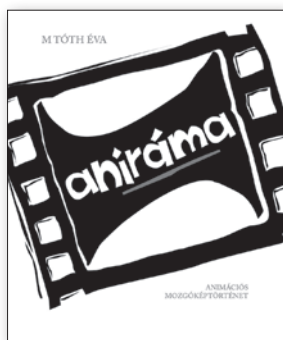
Pedig látszólag minden adott, felületesen a könyvbe pillantva örül a szemünk: könnyen áttekinthető szerkezet, ízlésesen elrendezett, a szöveg egységét fel nem kavarázó illusztrációk, fogalomtár, név- és tárgymutató – minden, amire a laikus vágyhat. Hiszen a könyv a szűk szakmai körnek bevallottan nem sokat adhat, célja így éppen a laikus beavatása lehetne, ezért a barátkozás-bensőséges hangnem, a szerző kiszólásai, ezért az ígért csapongás és könnyed stílus.

Először akkor eshetünk zavarba, ha a könyvet illetlenül hátulról, a függelékkel kezdjük, amely „animációközeli” írásokat ígér. De nem recenziókat vagy tárcákat, hanem terjengősen metafizikus nekrológokat és a mestereknek kínos mértékben hízelgő véleményeket kapunk. Minden ellenérzésünk dacára tagadhatatlan azonban, hogy

ennyit még könnyűszerrel elbír az előszóban emlegetett bennfentesség.

A kötet színes oldalai között azonban a patetikus hangvételnél is kellemetlenebb meglepetés vár bennünket: egy gyenge dolgozat. Gyenge, mert nem törekszik

sem kiegyensúlyozottságra, sem részletességre, bizonyos esetekben még az előforduló nevek helyes leírására sem. Időnként az az érzésünk támadhat, hogy a szerző semmiféle szerkesztési szempontot nem alkalmazott: mérföldköveket hagy ki, az egyes jelenségekhez nem fűz magyarázatot, szinte teljesen elszigeteli a tárgyalt művészeti ágat az általánosabb kulturális és művészeti tendenciáktól. Meglepően önkényes, meghökkenítően kirekesztő, csúnya szóval: arcpirító sznobériával határoz arról, ki kaphat helyet a gyors felsorolásban. Ilyen szem-

pontból komoly tudományos elemzésnek nemigen tekinthető a könyv. Mindez azonban mindaddig nem okoz nehézséget, amíg szem előtt tartjuk, amit a szerző az előszóban ígért: tükröt tart, talán görbét, és mindenekelőtt a szubjektivitást engedni érvényesülni.

Vannak a személyességnek nyilvánvaló előnyei még a nőirodalmi és nőtörténeti értelmezési kereteken kívül is, ami könnyen kínálkozó szempont volna a szerző személyéből adódóan. A véletlen furcsa játéka, hogy az elmúlt tíz évben megjelent magyar vagy magyar vonatkozású, animációval foglalkozó köteteket olyan nők jegyzik, akik bevallottan se nem esztéták, se nem történészek, se nem kritikusok. Azonban a személyesség személyeskedésbe, a szerző kiszólásai beszólásokba torkollnak; a történetírás pedig hol sztORIZÁSBA, hol feldolgozhatatlanul száraz információhalmazba.

A személyesség már az absztrakt animációról szóló fejezetben elbukik, hiszen melyik szakavatatlantól lenne elvárható, hogy mosolyogva lendüljön át „Michelangelo teremtés-sztorijáról” vagy Tim Burton „hóttprofi” jelzővel illetett

*Halott menyasszony*áról az „összművészeti koncepciók manifesztálódására”? A könyv így nem képes beteljesíteni feladatát: ahelyett, hogy megmutatná, az animáció több a sokak által ismert és – ne tagadjuk – szeretett rajz- és bábfilmeknél, még messzebbre riaszt minket a szerző „kézjegyüket méltatlanul áruba bocsátó művészeket” megvető gőgje. Hiba ennyire lenézni az olvasót, ahogy hibás az az alapfelvetés is, hogy a kommersz nem alkothat értéket, vagy hogy pusztán a központi források és a jó ízlésű közönség hiánya lenne a felelős a művészi animáció mai szomorú helyzetéért.

Aki mégis rászánja magát a kalandra, telepedjen a könyvvel számítógép közelébe. A külföldi klaszszikusok listájának legtöbb eleme hozzáférhető a világhálón, és ha maradtak – esetleg támadtak – volna kételyeink a könyv olvasása során az animáció világban betöltött helyét illetően: a filmek szerencsére magukért beszélnek.

SZATHMÁRY-KELLERMANN
VIKTÓRIA

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2010,
128 oldal, 3500 Ft)